

REAGERER PÅ GRAVING I GAMMEL KRIGSFANGELEIR:

Etterlyser tiltak for å bevare leiren

BARDUFOSSE: Nylig ble det gjennomført gravearbeid i det området ved Rustahøgda hvor leiren for sovjetiske krigsfanger lå. Målselv historielag frykter at viktige kulturminner kan ha gått tapt.

KRIGSMINNER

Morten Kasberg
morten@nye-troms.no

– Når vi ser inn i området hvor det er arbeidet, ser vi tydelig at det er gravd på et stort areal i den tidligere fangeleiren. Vi vil nå prøve å få gjennomført ei befaring for å se om det er gjort noen skader, sier leder Jarle Bakke i Målselv historielag.

Den tidligere fangeleiren ligger inne på militært område, og har vært innenfor det ytre gjerdet til Bardufoss flystasjon siden 1945. Området er derfor ikke tilgjengelig for allmenheten. Det har medført at restene av fangeleiren stort sett har ligget uberørt siden bygningene i leiren ble fjernet etter 2. verdenskrig. I hvert fall fram til nå. I 2014 ble det dokumentert at tre firedeleer av det opprinnelige piggrådsgjerdet rundt fangeleiren fortsatt var synlig.

Unnvikende svar

Nylig fikk Målselv historielag henvendelser fra folk som lurte på hvilke gravearbeid som foregikk i den tidligere fangeleiren. Historielaget har siden 2014 lagt ned mye arbeid i å dokumentere krigsfangeleirene som var i Målselv under 2. verdenskrig, og spesielt fangeleiren for sovjetiske krigsfanger ved Rustahøgda.

Da Jarle Bakke begynte å ringe rundt for å høre om hvilket gravearbeid det var snakk om og om kulturhistoriske hensyn ble tatt i arbeidet, møtte han innledningsvis kvist.

– Målselv kommune visste ikke noe bortsett fra at det var gitt gravetillatelse. Da historielaget henvendte seg til Forsvaret, fikk vi bare unnvikende svar. Alle henviste til hverandre og ingen kunne si hva som foregikk og hvor omfattende gravearbeidene var, forteller lederen i historielaget.

Ifølge han kunne heller ikke den i Forsvarsbygg som er ansvarlig for kulturminner si noe, men vedkommende henviste Bakke videre til Kongsberg Satellitte Services (KSAT), som er ansvarlig for gravninga. KSAT er verdensledende tjenesteleverandør for mottak av satellittdata.

– Kongsberg Satellite Services kunne heller ikke si noe om selve gravninga, men de sa de skulle be entreprenøren om å vise hensyn.

BLE OVERSETT: Styret i Målselv historielag mener gravearbeidene i den gamle krigsfangeleiren ved Rustahøgda burde vært koordinert opp mot dem. Fra venstre Jarle Bakke, Oddlaug Lakseide, Elsa Nymo, Gerd Borgen, Frank Nygård og Mariann Nesvold.

Pulverisering av ansvar

Historielaget ønsker nå at man tar lærdom av denne saken. I første omgang håper laget at Forsvaret og Målselv kommune avklarer hvordan slik problematikk skal håndteres. Det vil si hvilke regler som skal gjelde og hvem som skal varsles når det graves i områder med kulturminner.

– Det må etableres et kontaktnett som skaper åpenhet, ikke lukkethet. Når vi henvender oss til Forsvaret, må ikke være sånn at vi blir henvist til fremmede folk som henviser oss videre til nye fremmede folk. Det er fullstendig pulverisering av ansvar. Vi må få et tillitsfullt samarbeid mellom historielaget, kommunen og Forsvaret, mener Jarle Bakke.

Målselv historielag er av den oppfatning at det er ei utfordring at ingen rester av den tyske okkupasjonen av Bardufoss i perioden 1940 til 1945 står på Forsvarets verneliste. Samtidig har Målselv kommune en omfattende kulturminneplan der krigsfangeleiren ved Rustahøgda er tatt med.

– Det kan nesten se ut til at Forsvaret ønsker å glemme alt som skjedde på Bardufoss under den tyske okkupasjonen. Det eneste de har som er verneverdig på Bardufoss er bygninger og bun-

kere knyttet til den kalde krigen, sier Bakke.

70 krigsfanger døde

Krigsfangeleiren på Rustahøgda besto av over 20 bygninger. Den ble påbegynt våren 1942, og de første sovjetiske krigsfangene kom til leiren 5. juli samme år. På det meste var det mellom 500 og 700 fanger i leiren. De var i praksis slavearbeidere for de tyske okkupantene, og levde under forferdelige forhold. 70 av krigsfangene døde eller ble drept under oppholdet på Bardufoss. De ble gravlagt på Rustahøgda, men gravene ble på 1950-tallet flyttet til krigskirkegården på Tjøtta i Nordland.

For seks år siden var det mye snakk om å arbeide for å gjøre restene av krigsfangeleiren tilgjengelig for allmenheten. Det kom blant annet forslag om at kommunen skulle erverve området fra Forsvaret eller at Forsvaret skulle flytte leirgjerdet lenger inn mot flystasjonen.

– Eiendomsavdelinga i Forsvarsbygg sa for seks år siden at de skulle vurdere fradeling hvis det kom en søknad, men det kom aldri en slik søknad fra Målselv kommune. Siden har det ikke skjedd noe i denne saken. Minnetøtta over de sovjetiske krigs-

fangene, som måtte flyttes da nye Bardufoss videregående skole ble bygget, har heller ikke kommet på plass der den skal være, forteller Jarle Bakke.

Nå har det vært prat i seks år. Nå må det skje noe med fangeleiren og gravplassen på Rustahøgda

Jarle Bakke

Nok prat

Nå ønsker historielaget fortgang i arbeidet med å sikre fangeleiren for ettertida. Og ikke minst gjøre den tilgjengelig for turister og som kullisse for undervisning av skoleelever.

– Vi ønsker at Målselv kommune skal engasjere seg og få til ei bevaring av området gjennom plan- og bygningsloven. Dessuten ønsker historielaget å bli tatt inn som høringsinstans når Forsvaret lager nye eller reviderer sine nåværende verneplaner, sier Oddlaug Lakseide.

Hun var leder i historielaget da arbeidet med å registrere krigs-

VETERAN: Komfyren som ble brukt til å varme mat til de sovjetiske krigsfangene står fortsatt igjen i restene av fangeleiren. Bildet ble tatt under ei befaring i 2014.

fangeleirene i Målselv startet i 2014.

– Nå har det vært prat i seks år. Nå må det skje noe med fangeleiren og gravplassen på Rustahøgda. Det må komme opp ei informasjonstavle ved Bardufoss videregående skole hvor det står at det der var en gravplass for sovjetiske krigsfanger, avslutter den nåværende lederen av historielaget, Jarle Bakke.

Skal se på saken

Målselv-ordfører Bengt-Magne Luneng forteller at han vil se på denne saken. Han berømmer Målselv historielag for det arbeidet som er gjort for å dokumentere krigsfangeleirene i kommunen.

– Det er veldig positivt at denne delen av vår krigshistorie blir dokumentert. Derfor skal jeg nå se på denne saken. Vi må i den forbindelse se på kommunens kulturminneplan og hva som er status med den. Så får vi sette i gang et arbeid for å følge planen bedre opp. Det er det jeg kan si på nåværende tidspunkt, forteller ordføreren.

Forsvarsbygg opplyser at de på grunn av ferieavvikling ikke kan kommentere denne saken før tidligst 10. august.